

Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta

kirjaamo@rovaniemi.fi

Lausuntopyyntö 6.11.2023

Morenia Oy:n maa-aineslupahakemus, Tahtaman hiekka-alue, Tahtamavaaran 2-luokan pohjavesialue, Rovaniemi

Hakemus ja ELY-keskuksen lausunto

Morenia Oy on hakenut lupaa hiekan ja soran ottamiselle noin 1,8 hehtaarin kokoiselta alueelta Rovaniemen Oikaraisessa sijaitsevalta tilalta Tahtama RN:o 9:250, kiinteistötunnus 698-409-9-250. Lupaa on haettu 50 000 k-m³:n suuruiselle ottomäärälle viideksi (5) vuodeksi. Ottoalue sijaitsee Rovaniemen Tahtamavaaran (12699259) muulla vedenhankintaan soveltuvalla pohjavesialueella (2-luokka). Hakemuksen mukaan lähin pohjaveden havaintoputki (PV1) sijaitsee noin 100 metrin etäisyydellä suunnitellusta ottoalueesta.

ELY-keskus on lausunut em. hakemuksesta 4.7.2023 (LAPELY/1371/2023) ja todennut, että suunniteltu ottamistoiminta sijoittuu tutkittujen vedenottamopaikkojen (UP74, UP76 ja TK20) arvioidulle lähisuojavyöhykkeelle ja, että suunniteltu soranotto toiminta sijoittuu pohjavesialueen keskiosaan, pohjaveden varsinaiselle muodostumisalueelle vanhan ottoalueen yhteyteen. Lisäksi suunniteltu ottaminen sijoittuu arvokkaalle harjualueelle, mutta ottotoimintaa ei hakemuksen perusteella ole tarkoitus ulottaa harjun luonnontilaiselle osalle. ELY-keskus on todennut, että valtakunnallisen ohjeistuksen perusteella tutkitun vedenottamopaikan lähisuojavyöhykkeelle ei tulisi kohdistaa uutta maa-ainesten ottotoimintaa.

Lapin ELY-keskus on lausunnossaan katsonut, että alueella on mahdollista toteuttaa vain vanhan ottoalueen jälkihoitoon ja maisemointiin tähtäävä lyhytaikainen maa-ainesten ottaminen eli ns. maisemointiotto. Esitetystä hakemuksesta ei kuitenkaan ole selvästi käynyt ilmi, että kyseessä olisi edellä kuvatun kaltainen alueen maisemointiin tähtäävä toiminta. Hakemuksen mukaan otettava maa-aines on tarkoitus käyttää lähialueiden maarakennuskohteisiin. ELY-keskus on katsonut, että lupahakemus on ollut puutteellinen pohjavesiolosuhteiden ja -vaikutusten sekä ottotoiminnan tarkoituksen osalta. Lisäksi ELY-keskus on todennut, että hakemuksessa esitetty ottotoiminta ei ole maisemointiin tähtäävää ja katsonut, että ilman vesilain mukaista lupaa alueella on mahdollista toteuttaa ainoastaan pienimuotoista maisemointiottoa, sillä aluetta ei ole jälkihoidettu. ELY-keskus on myös huomauttanut, että mikäli kyseessä olisi maisemointiin tähtäävä toiminta, tulisi hakemuksessa olla esitetty yksilöity suunnitelma alueen jälkihoitotoimenpiteistä.

24.11.2023

Hakijan vastine ELY-keskuksen lausuntoon

Hakijan (Morenia Oy) mukaan haettava toiminta on maisemointiin tähtäävää. Hakijan mukaan maisemalliset arvot ottoalueella on jo menetetty ja nykyisin alue on jo paljastunut hiekka-alue, jolla luontoarvoja ei enää ole. Luontoarvot kuitenkin palautuisivat ottotoiminnan jälkeen.

Hakija on hankkinut kiinteistön osana liiketoimintakauppaa 4.3.2021. Kaupassa on siirtynyt myös vastuut ja velvoitteet, jotka kuuluvat tilaan Tahtama 698-409-9-250, jotka on tarkoitus toteuttaa maisemointiotolla.

Hakijan mukaan hakemuksen mukainen 5 vuoden ottamisaika on ohjeellinen, missä ajassa maisemointityö saadaan viimeistään toteutettua. Varsinainen maisemointiotto toteutuu yksittäisten kausien aikana, missä ottaminen liitetään osaksi lähialueen hanketta, Hakijan mukaan alueelliset ja pohjavedensuojelulliset vaikutukset jäävät rajallisiksi, kun maisemointiotto ja jälkihoito toteutetaan huolellisesti ja tehokkaasti.

Pohjaveden seurannan osalta hakija katsoo, että lyhytaikaisen toiminnan vaikutuksien seurantaan nykyinen tarkkailuputki on riittävä eikä uuden putken asentaminen ole taloudellisesti kannattavaa. Nykyinen putki sijaitsee n. 110 metrin etäisyydellä suunnitellusta ottoalueesta. Mitattu pohjaveden pinnantasoo on 39 metrin syvyydellä alimman ottamistason alapuolella. Työnaikaisella suojauksella ja pohjaveden tarkkailulla varmistutaan, ettei pohjavedelle muodostu vaaraa. Polttoaineiden ja öljyjen käsittelyalueet suojataan esim. HDPE-kalvolla. Suoja-alueet eivät ole pysyviä ja ne puretaan pois toiminnan päätyttyä.

Pohjavesiseurantaa hakija esittää toteutettavaksi siten, että korkeuden mittaus kevät-syys- maksimit kaksi kertaa vuodessa ja pohjavesinäytteenotto kerran vuodessa, jolloin määritykset ovat vähintään: haju, maku väri, pH, sähköjohtavuus, kemiallinen hapenkulutus (CODMn), kokonaisfosfori, kokonaistyyppi, ammoniumtyppi (NH4-N).

Hakijan mukaan ottamisalue muotoillaan mahdollisimman hyvin ympäristöön istuvaksi. Reunaluiskat loivennetaan ja muotoillaan kaltevuuteen noin 1:2–1:3, jolloin luiskan pituudeksi muodostuu enimmillään noin 30 metriä. Maisemointiottoiminnan aikana ottoa tehdään siten, että luiskien rakentaminen onnistuu ylittämättä ottoalueen rajausta. Luiskien ylä- ja alapääät pyöristetään, jotta ne istuvat paremmin maisemaan. Luiskiin ja pohjalle käytetään alueelta aiemmin poistettuja pintamaita n. 20 cm paksuudelta. Jos pintamaita ei ole tarpeeksi levitettäväksi koko alueelle, istutukset tehdään osittain suoraan hiekkapohjalle. Pintamaita ei tuoda muualta sillä maiden mukana voi kulkeutua haitta-aineita, jotka voivat imeytyä pohjaveteen.

Hakijan mukaan alueen metsittämisessä otetaan huomioon ympäröivän maaston metsätyyppi ja taimettumista edistetään täydennysistutuksin, mikäli luontainen uudistuminen ei onnistu hyvin. Ympäröivän alueen metsätyypin vallitseva puulaji on mänty, mutta alueelle on myös mahdollista istuttaa pieniä määriä lehtipuita. Istutuksia tehdään vähintään noin 2000 kpl/ha. Hakijan mukaan istutukset tehdään

24.11.2023

maanmuokkausta seuraavana kasvukautena, jolloin muotoillut alueet ovat tiivistyneet lopulliseen muotoonsa ja taimilla on paremmat edellytykset selvitä ensimmäisistä vuosista.

Hakijan mukaan jälkityöt ja maaston muotoilut suoritetaan niin, että työn tuloksena on luonteva ja moni-ilmeinen maasto. Maisemoinnin jälkeen pyydetään alueelle loppukatselmus, jonka jälkeen alue palautuu metsätaloukseen.

Lapin ELY-keskuksen jatkolausunto

Lapin ELY-keskus toteaa, että suunniteltu ottamistoiminta sijoittuu tutkittujen vedenottamopaikkojen arvioidulle lähisuojavyyhykkeelle. Suunniteltu soranottoiminta sijoittuu pohjavesialueen keskiosaan, pohjaveden varsinaiselle muodostumisalueelle vanhan ottoalueen yhteyteen. Suunniteltu ottaminen sijoittuu lisäksi arvokkaalle harjualueelle, mutta ottotoimintaa ei hakemuksen perusteella ole tarkoitus ulottaa harjun luonnontilaiselle osalle. ELY-keskus toteaa, että valtakunnallisen ohjeistuksen perusteella tutkitun vedenottamopaikan lähisuojavyyhykkeelle ei tulisi kohdistaa uutta maa-ainesten ottotoimintaa.

ELY-keskus katsoo, että alueella on mahdollista toteuttaa vain vanhan ottoalueen jälkihoitoon ja maisemointiin tähtäävä lyhytaikainen maa-ainesten ottaminen eli ns. maisemointiotto. Toiminnanharjoittajan esittämässä vastineessa on täydennetty hakemusta alueella toteutettavien maisemointi- ja jälkihoitotöiden ja toiminnan tarkkailun osalta, ja korostettu alueella suoritettavan ottamistoimenpiteitä alueen maisemoinnin ja jälkihoidon toteuttamista varten.

ELY-keskus katsoo, että hakemusta tulee täydentää vastineessa esitetyillä toimenpiteillä ja hakemuksesta tulee käydä ilmi, paljonko (% tai k-m^3) kokonaisottomäärästä ($50\,000\ \text{k-m}^3$) on tarkoitus käyttää alueen maisemointiin ja paljonko muuhun toimintaan. ELY-keskus muistuttaa, että maisemointioton tarkoituksena on pääsääntöisesti käyttää saatava aines maisemointitöissä, eikä hyötyä siitä taloudellisesti.

Lisäksi ELY-keskus katsoo, että hakemusta ja siihen liitettyjä suunnitelmapiirustuksia tulee päivittää esittämällä niissä yksilöity suunnitelma alueella tehtävistä jälkihoitotoimenpiteistä ja maisemointitöistä hakijan vastineessa esittämien tarkennusten perusteella. ELY-keskus korostaa maisemointisuunnitelmien laatua ja katsoo, että suunnitelmassa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen sopeutumisessa ympäröivän arvokkaan harjualueen maastonmuotoihin.

ELY-keskus katsoo, että lähtökohtaisesti tankkaustoimintaa ei tulisi sijoittaa pohjavesialueelle ja arvioidulle lähisuojavyyhykkeelle, vaan niiden ulkopuolelle. Hakemuksessa tulee siten esittää perusteet sille, miksi tankkaus-/tukitoiminta-alueen ainoa mahdollinen sijoitusvaihtoehto on arvioidulla lähisuojavyyhykkeellä. ELY-keskus myös muistuttaa, että suojarakenteiden tulee kattaa tankkaustoiminta kokonaisuudessaan ja tankkausalueen jälkihoitamisessa tulee olla erityisen huolellinen.

24.11.2023

Tältä osin ELY-keskus myös katsoo, että koska alueelle on suunniteltu tankkaustoimintaa, tulee lähtökohtaisesti tarkkailuun käytettävän pohjaveden havaintoputken sijaita suunnitellulla ottamisalueella. Lisäksi Pohjaveden pinnantasosta on oltava ajantasainen tieto.

ELY-keskus myös katsoo, että hakemuksen mukainen viiden (5) vuoden lupa-aika on ehdoton maksimi maisemointiottamisen toteuttamiselle, eikä kyseiselle alueelle tule nyt haetun maisemointiluvan päättymisen jälkeen enää myöntää sille jatkolupaa tai kokonaan uusia lupia maa-ainesten ottamiseksi.

Mikäli edellä esitetyt toimenpiteet huomioidaan hankkeen jatkosuunnittelussa ja hakemuksessa, ELY-keskus katsoo, että alueella toteutettava maisemointiottaminen voi olla mahdollista.

Lopuksi Lapin ELY-keskus muistuttaa, että toiminnanharjoittaja on aina vesilain mukaisessa vastuussa mahdollisista vesiin kohdistuvista haitoista ja siten velvollinen muun muassa tarvittaviin korjaus- ja korvaustoimenpiteisiin.

Täydennetystä ja päivitetystä hakemuksesta tulee pyytää Lapin ELY-keskukselta uusi lausunto.

Asiakirjan hyväksyminen

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Merkintä hyväksymisestä on asiakirjan viimeisellä sivulla. Asian on esitellyt ylitarkastaja Pia Lindholm ja ratkaissut hydrogeologi Anne Lindholm.

Tämä asiakirja LAPELY/1371/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/1371/2023 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Lindholm Pia 24.11.2023 11:12

Ratkaisija Lindholm Anne 24.11.2023 11:14